

Bo Tjeder 65 år

Bo Tjeder är född den 29 april 1901 och tog studenten i Falun 1920. I skolan var han klasskamrat med Karl-Herman Forsslund, och gemensamt drev de sina entomologiska intressen med stor iver, de sista gymnasieåren handledda av Einar Klefbeck, som blivit lärare vid Falu läroverk, även om han aldrig direkt undervisade de två unga entomologerna i klassrummet. Båda ville naturligtvis ägna sig åt naturvetenskapliga studier, men Bo Tjeder måste avstå från detta av ekonomiska skäl. Han genomgick Göteborgs Handelsinstitut och fick därefter anställning vid Göteborgsbankens kontor i sin hemstad Falun.

Det krävande arbetet i banken kunde på intet sätt förkväva den entomologiska verksamheten. Alla semestrar användes till intensivt fältarbete i olika delar av Sverige, och alla lediga kvällar till bearbetning av materialet, eget och andras. Han intresserade sig för alla grupper av insekter. Ett ovanligt sinne för de artbestämmande karaktärerna och ett enastående minne både för dessa och för arternas ekologiska krav, har gjort Bo Tjeder till något i vår tid så sällsynt som en all-round-entomolog. Det torde inte finnas någon annan svensk, som till den grad reagerar på snart sagt varje latinskt insektnamn som för en gammal bekant.

Men Bo Tjeder kunde inte nöja sig med en gedigen allmän artkunskap på den svenska faunan. Han har för mycket av analytisk forskarbegåvning i sig. Med sin vän Karl-Herman Forsslund delade han intresset för *Trichoptera*, som han behandlat i en lång rad uppsatser, och redan före 1930 fängslades han också av

de primitivaste bland de holometabola insekterna, *Neuroptera* och *Mecoptera*. Inte långt därefter, från 1932, började han producera sig på harkrankarnas, fam. *Tipulidae*, taxonomi.

Hans undersökningar av de nämnda insektgrupperna inriktades till en början helt naturligt på den svenska faunan. Men han insåg snart, att det både ur djurgeografisk och rent taxonomisk synpunkt var nödvändigt att lära känna faunan inom större geografiska områden. Särskilt för *Neuroptera-Mecoptera* har han steg för steg utvidgat sin intressesfär, så att hans arbetsområde på dessa djur nu är världsfauan. Till stöd för denna verksamhet har han upprättat ett ganska enastående kortregister, omfattande alla jordens kända arter, med originalbeskrivning och bilder, de senare antingen tagna från litteraturen eller från fotografier av originalexemplaren. Bo Tjeder är sannerligen väl rustad för den synopsis – eller helst monografi – över världens *Neuroptera*, som leker honom i hägen. Motsvarande plan för *Tipuliderna* gäller i varje fall Sveriges fauna.

Hans hem i Falun blev småningom en internationell knutpunkt för forskning på de nämnda områdena. Så länge Oscar Sjöberg och Einar Klefbeck levde, var han heller inte ensam i sina intressen; Falun blev genom dessa tre nära vänner ett entomologiskt centrum, inte minst för Dala-faunans utforskande.

Bo Tjeder's tryckta entomologiska produktion är imponerande, sammanlagt betydligt över 100 arbeten. Störst bland dem är monografierna över de sydafrikanska *Neuroptera* (i serien »South African Animal Life»), hittills 5 delar på sammanlagt 635 sidor.

Det utmärkande för hans arbetsmetod som systematiker är skrupulös noggrannhet och stor uppslagsrikedom. Han nöjer sig aldrig med att definiera arter och fastställa släktskapsförhållanden mellan större enheter på yttre morfologiska karaktärer – vilket tyvärr fortfarande är vanligt inom entomologin – utan grundar alltid sin uppfattning på ingående dissektioner, dvs. på modärn jämförande anatomi, och anlägger funktionella synpunkter på organen. Dessutom tar han noggrann hänsyn till djurgeografiska och ekologiska fakta. Det är inte många svenska insektsystematiker – professionella eller amatörer – som arbetar så mångsidigt som Bo Tjeder.

Enbart hans sammanlagda produktion på *Neuroptera* måste anses vara en prestation likvärdig med svensk doktorsavhandling, och det var därför helt naturligt, att han våren 1957 kreerades till hedersdoktor vid Lunds Universitet. Det var en utmärkelse, som glädde honom och som han mottog med karakteristisk ödmjukhet.

Emellertid kunde det inte anses tillräckligt att förse Bo Tjeder med en tillbörlig offentlig belöning. Långt viktigare vore att ta till vara hans enastående kapacitet, så att han redan före pensionsåldern helt kunde få ägna sig åt forskning. Detta gick att ordna genom stort tillmötesgående från två instanser: Naturvetenskapliga Forskningsrådet, som från nyåret 1963 ställde ett årligt anslag till förfogande, motsvarande hans lön i banken, och från Göteborgsbanken, som

dels förband sig att utbetala full pension från ordinarie tidpunkt, dels att återta Tjeder i tjänst, för den händelse Forskningsrådets anslag dessförinnan skulle upphöra.

Sedan 1963 har vi alltså haft Bo Tjeder anställd som heltidsforskare på Entomologiska Museet i Lund. Detta har för alla entomologer på Zoologiska Institutionen betytt en stor vinning. Vår nyförvärvade medarbetare hör sannerligen inte till dem, som låser sig inne i sin specialitet. Han deltar med stor iver i alla diskussioner, både vid seminarier och i de dagliga, improviserade; han visar obegränsad hjälpsamhet och delar med sig av sina nästan outtömliga fonder av entomologiskt vetande – allt med samma stillsamma entusiasm. För oss är det nästan rörande att betrakta, hur en människa, som hela sitt liv fått snåla sig till det arbete, han helst av allt velat utföra, nu tacksamt upplever varje dag, då han helt får ägna sig åt det. Vad vi främst önskar honom – och fru Wilma, hans trogna medhjälpare – är bibehållen hälsa. Trots allt har Bo Tjeder ännu så oerhört mycket gjort, som ingen annan kan utföra.

Carl H. Lindroth